

KHOMIXINI YA VUKORHOKERI BYA MFUMO

**XIVIKO XA LEMBE XA VAAKATIKO XA
NKARHI WA LEMBE XIMALI RA 2009/2010**

LESWI NGA ENDZENI	PAGE
1. HI HINA VAMANI	1
2. HI ENDLA YINI	2
3. I MANI LOYI A LAWULAKA	4
4. MIMPIMO YA HINA, HI YI FIKELELA NJHANI NA MIMBUYELO LEYI HI NGA YI FIKELELA	4
5. XIKONGOMELO XA LESWAKU HI NGA ANTSWISA NJHANI VUKORHOKERI BYA HINA	9
6. NHLANGANO NA VATIRHI	9
7. MPIMANYETO	10
8. VUXOKOXOKO BYA VUTIHLANGANISI	11
9. HI KUMEKA KWIHI	11

NDZAWULO	Khomixini ya Vukorhokeri bya Mfumo
XIVIKO EKA VAAKATIKO	Lembe ximali ra 2009/2010

1. HI HINA VAMANI

Khomixini ya Vukorhokeri bya Mfumo (PSC) yi tumbuluxiwile hi ku landza Xiyenge xa 196 xa Vumbiwa bya Riphabuliki ra Afrika Dzonga, 1996. I vandla riri roxe leri nga tumbuluxiwa hi ku landza Ndzimana ya 10 ya Vumbiwa. Vumbiwa byi lerisa leswaku kuna PSC yin'we ya Riphabuliki ra Afrika Dzonga , leyi ngana swirho swa 14, leswi ntlhanu swi nga thoriwa hi mbhumambhumelo wa Huvo ya Rixaka. Xirho xin'we xi thoriwa ku suka eka xin'we xa swifundzhankulu swa nkaye, endzhaku ka ku hlawuriwa hi Holobye, wa xifundzhankulu hi mbhumambhumelo wa komiti ya Palamente ya Xifundzhankulu. Swirho swi vuriwa Vakhomixinara naswona va thoriwa hi Phuresidente. Vakhomixinara va ntlhanu lava nga thoriwa hi ku bumabumeriwa hi Huvo ya Rixaka va kumeka eka Nhloko ya Hofisi, Loko swirho leswi nga sala swi kumeka eka swifundzhankulu swa swona. Maendlelo yo thola Vakhomixinara ya fumiwa hi Nawu wa Khomixini ya Vukorhokeri bya Mfumo, wa 1997, lowu nyikaka xinawana xa PSC na timhaka leti hlanganaka na tona. Ku ya hi Nawu, Khomixinara u thoriwa nkarhi wo ringana ntlhanu wa malembe, lowu wu pfuxetiwa hi nkarhi wun'we wo ngetelela. Khomixini yi fambisiwa hi Mutshamiwaxitulu loyi a nga thoriwa hi Phuresidente ku suka eka Vakhomixinara lava nga hlawuriwa.

PSC yina vutihlamuleri eka Huvo ya Rixaka naswona yi fanele yi vika eka yona lembe na lembe. Yi fanele yi tlhela yi vika nale ka Palamente ya Xifundzhankulu lexi khumbhekaka eka migingiriko ya yona eka xifundzhankulu xin'wana na xin'wana.

Phuresidente u thorile swirho swo sungula swa PSC ku sukela 1 Sunguti 1999. Hambiswiritano, ku sungula ka matirhelo ya ximfumo hi PSC ya hlwerisiwile ku kondza ku fikela 1 Mawuwani 1999 hikwalaho ka ku tikeriwa hi swa nawu eka swiphemu swin'wana swa Nawu wa ku Hundzuluxiwa ka Milawu ya Mfumo, ya 1997.

PSC yi seketeriwa hi Hofisi ya Khomixini ya Vukorhokeri bya Mfumo (OPSC), na Nhloko ya yona ya hofisi ePitori na tihofisi ta swifundzha eka xifundzhankulu xin'wana na xin'wana. OPSC yi rhangeriwile hi Mulawuri- Jenerali, loyi a nga Muofisiri wa Vutihlamuleri. Swirho swa vatirhi va OPSC va thoriwa hi ku landza Nawu wa Vukorhokeri bya Mfumo wa 1994.

Xivono

PSC i huvo leyi tiyimelaka naswona ya kahle leyi nga tumbuluxiwa hi Vumbiwa, 1996, ku tlakusa vukahle eka mafambiselo ya Vukorhokeri bya Mfumo hi ku tlakusa mbango wa xiphurofexini wu tlhela wu vana mikhuva leyinene na ku ngetelela nkoka eka mafambiselo

ya mfumo laya nga na vutihlamuleri, ndzingano, vuswikoti lebyi pfunaka, byo pfumala manyala na ku hlamula eka swilaveko swa vanhu va Afrika Dzonga.

Ntirho

PSC yi kongomise eka ku tlakusa milawu ya vumbiwa ya xidimokirasi leyi sirheleriweke na mikhuva ya Vukorhokeri bya Mfumo hi ku lavisisa, kambisisa, pimanyisa, endla vuhlanganisi na ku vika eka mafambiselo ya mfumo. Hikwalaho ka maendlelo ya ndzavisiso, yi ta tiyisisa ku tlakusiwa ka vukahle eka mafambiselo na ku nyikiwa ka vukorhokeri bya nkoka lebyi kotekaka byi tlhlela byi hlayiseka.

2. HI ENDLA YINI

PSC yi kumile mpfumelelo wa yona ku suka eka Xiyenge xa 195 xaVumbiwa, 1996. Xiyenge xa 195 xi andlala mikhuva na milawu leswi fumaka mafambiselo ya mfumo, leswi swi faneleke swi tlakusiwa hi PSC. Mikhuva leyi na milawu i:

- a. mpimo wa le henhla wa mikhuva ya xiphurofexini
- b. ku tirhisiwa ka switirhisiwa hi ndlela ya vuswikoti, xiikhonomi na hi ndlela leyi pfunaka
- c. mafambiselo ya mfumo laya nga hluvuka
- d. vukona bya vukorhokeri hi ndlela ya kahle, na hi ndlela ya ndzingano ku ri hava xiyahinghohe
- e. hlamula eka swilaveko swa vanhu na ku khutaza vanhu ku nghenisa xiave eka ku endla pholisi
- f. mafambiselo ya mfumo laya ngana vutihlamuleri
- g. ku bohelela nkavuciva
- h. ku tumbuluxa mafambiselo lamanene ya swikumiwa swa vanhu na ku hluvukisa mintolovetiso ya mitirho
- i. mafambiselo ya mfumo lama ngana vuyimeri na mintolovetiso ya mafambiselo ya mitirho na vatirhi hi ku landza vuswikoti swikongomelo, vukahle na ku lava ku lulamisa leswi a swi nga ringani swa khale/leswi nga hundza

Hi ku landza Xiyenge xa 196(4) xa Vumbiwa, 1996, mintirho na matimba ya PSC i:

- a. Ku tlakusa mikhuva na milawu, tanihi leswi swi nga andlariwa eka Xiyenge xa 195, eka Mfumo hinkwawo
- b. Ku lavisisa, kambisisa na ku pimanyisa na nhlango, mintolovetiso ya mafambiselo na vatirhi va Mfumo, hi ku angarhela, ku landzelela milawu na mikhuva leswi nga andlariwa eka Xiyenge xa 195 na maendlelo ya Mfumo
- c. Ku kunguhata magoza ku tiyisisa matirhelo laya pfunaka na laya ngana vuswikoti eka

Mfumo

- d. Ku nyika matlhelo laya nga kongomisiwa eka ku tiyisisa leswaku maendlelo ya vatirhi laya yelanaka na ku lava vanhu, vuhundziseri, ku tlakusiwa na ku hlongoriwa swi fambelana na mikhuva na milawu leswi nga andlariwa eka Xiyenge xa 195.
- e. Ku vika eka migingiriko ya yona na matirhelo ya mintirho ya yona, ku katsa swikumiwa swin'wana na swin'wana leswi yi nga swi endlaka na matlhelo na switsundzuxo leswi yi nga swi nyikaka; na ku nyika mpimanyiso wa hi laha mikhuva na milawu leswi nga andlariwa eka Xiyenge xa 195 swi landzeleriwaka ha kona na
- f. Hikwalaho ka ntwanano wa yona nwinyi, kumbe eka ku kuma swivilelo swin'wana na swin'wana;
 - i. Ku lavisisa na ku pimanyisa xikombelo xa vatirhi na mintolovetiso ya mafambiselo ya mfumo na ku vika eka huvo ya vulawuri leyi nga fanela na nawu
 - ii. Ku lavisisa maxangu ya vatirhi eka Mfumo mayelana na mintirho ya vatirhi kumbe ku tshika na ku bumabumela mindzulamiso leyi nga fanela
 - iii. Ku kambisisa na ku lavisisa ku landzeleriwa milawu ya maendlelo lawa ya nga fanela eka Mfumo
 - iv. Ku tsundzuxa swiyenge swa rixaka na swa swifundzhankulu swa mfumo mayelana na mintolovetiso ya vatirhi eka Mfumo, ku katsa leswi katsaka ku lava vatirhi, ku thola, ku hundzisela ku humesa na swin'wana swiphemu swa mintirho ya vatirhi eka Mfumo

Ntirho wa PSC wu vumbiwile eka tindhawu leti landzelaka ta ntsevu ta matirhelo:

- Ku antswisa Vuxaka bya le Mitirhweni
- Vurhangeri na Mimpfuxeto ya Swikumiwa swa Vanhu
- Ku Kambisisa Mafambiselo
- Vunyiki bya Vukorhokeri na Mpimanyiso wo landzelela Swilaveko
- Mindzavisiso ya Mafambiselo ya Mfumo
- Mikhuva ya Xiphurofexini.

Tindhawu leti ti avanyisiwile endzeni ka marhavi ya mitirho leyi landzelaka:

- a. **Rhavi: Mintolovetiso ya Vurhangeri na Mafambiselo** swi endla leswaku PSC yi tlakusa Vurhangeri bya Mfumo lebyi twalaka, mafambiselo ya swikumiwa swa vanhu, vuxaka bya le mitirhweni na mintolovetiso ya mitirho
- b. **Rhavi: Nkambisiso na Mpimanyiso** ku endlela leswaku PSC yi tumbuluxa mpimo wa le henhla wa vunyiki bya vukorhokeri, nkambisiso na mafambiselo lamanene eka Mfumo
- c. **Rhavi: Nhlango na ku Lwa na Manyala** swi endla leswaku PSC yi teka mindzavisiso ya mafambiselo ya mfumo, tlakusa mpimo wa le henhla wa mahanyelo ya mikhuva leyinene exikarhi ka vatirhela mfumo na ku ngenisa xiave

eka ku sivela na ku lwa na manyala

- d. **Vukorhokeri bya Vandla** seketela mintirho yinharhu ya marhavi hi ku nyika vukorhokeri bya mafambiselo

3. I MANI LOYI A LAWULAKA

Mutshami wa xitulu wa PSC i Dok. Ralph Mgijima, loyi anga yena Mulawurinkulu hi ku landza Nawu wa Vutirhela Mfumo.

Mulawuri- Jenerali wa OPSC i Nkul. Mashwahle Diphofa, loyi anga Muofisiri wa Vutihlamuleri hi ku landza Nawu wa Mafambiselo ya Timali ta Mfumo.

4. MIMPIMO YA HINA, HI YI FIKELELA NJHANI NA MIMBUYELO LEYI HI NGA YI FIKELELA

Mimpimo ya vunyiki bya vukorhokeri ya PSC yi kona eka Pulani ya yona yo Antswisa Vunyiki bya Vukorhokeri (SDIP) ya lembe ximali ra 2009/10. SDIP yi tirha tanihi rimba ro tivisa vakhumbheki mayelana na mimpimo ya PSC's ya vunyiki bya vukorhokeri. Tafula leri landzelaka ri kombisa swiyenge swa SDIP na mafambelo lama nga endliwa eka ku fikelela mimpimo hi nkarhi wa lembe ximali ra 2009/10.

Vukorhokeri lebyikulukumba	Tikhasimende	Mpimo wa sweswi	Mfikelelo wa xiviri ehenhla ka mimpimo
Fambisa ndzavisiso hi timhaka ta vuxaka bya le mitirhweni na ku lavisisa maxangu ya vatirhela mfumo	Tindzawulo ta Mfumo	Swiviko leswi ngana leswi nga kumiwa na swibumabumelo swi hetisisiwa 80% ya swivilelo swa maxangu hinkwawo lawa ya nga hundziseriwa ya hetisisiwile ku nga se hela tin'hwetu tinharhu ku suka eka siku leri ku nga kumiwa matsalwa laya nga fanela	Phepha ra Vuxokoxoko hi Swiboho swa Swivilelo swa maxangu ra Lembe Ximali ra 2008/2009 na Xiviko hi Mpimanyiso wa Dyondzo ya Mfumo na Nhlengo wa Vulawuri bya Vuleteri ehenhla ka Nhluvukiso wa Vutshila na Mafambiselo ya Mitirho eka Mfumo swi hetisiwile. PSC yi kumile 614 wa swivilelo swa maxangu. Eka leswi, 84 (13.7%) wa swivilelo swa maxangu aswi hetisiwanga hikwalaho ka mahungu yo ka ya nga helelanga laya nga nyikiwa hi tindzawulo. Leswi nga sala swa 530 (86.3%) swa maxangu swi hetisisiwile/pfariwile ku ngase hela tin'hwetu tinharhu.

Vukorhok eri lebyikuluk umba	Tikhasimende	Mpimo wa sweswi	Mfikelelo wa xiviri ehenhla ka mimpimo
Antswisa na ku tlakusa Vurhangeri bya ka Mfumo	Hofisi ya Phuresidente Tindzawulo ta Mfumo Akhademiya Minhlangano leyi nga riki ya mfumo Tihuvonkulu ta Swifundzankulu	Xiviko lexi ngana leswi nga kumiwa na swibumabumelo xi hetisisiwa	Xiviko xa Vutihlanganisi hi ku Thoriwa ka Vafambisi va Tinhloko ta Tindzawulo eka Mfumo xi hetisisiwile Xiviko hi ku pfuna ka Vurhangeri bya Mfumo eka ku Tlakusiwa ka Vuxaka bya Tindzawulo xi humesiwile Xiviko hi ku Simekiwa ka Mafambiselo ya Matirhelo na Endlelo ra Nhluvukiso ra Vafambisi va xiyimo xa le Henhla eka Xifundzankulu xa Limpopo xi yisiwile eka PSC leswaku xi nyikiwa mpfumelelo
Ku Kambisisa Matirhelo ya Tinhloko ta Tindzawulo (HoDs)	Hofisi ya Phuresidente Tindzawulo ta Mfumo Valawurinkulu na ti HoDs	Phepha ra Vuxokoxoko hi mafambelo laya nga endliwa eka ku tata mintwanano ya matirhelo ya ti HoDs ti humesiwile. Xitsundzuxo eka Valawurinkulu lava nga fanela eka matirhelo ya ti HoDs ta vona Xiviko lexi ngana leswi nga kumiwa na swibumabumelo swi hetisisiwa	Swiletelo swo Pimanyisa ti HoDs eka Lembe Ximali ra 2008/09 swi sekhuleyitiwile eka vakhumbheki hinkwavo hi Ndzati 2009 Ti HoDs ta 23 ta rixaka na 33 ta swifundzankulu va pimanyisiwile eka sekele ya 2007/08. HoD ya 1 yi pimanyisiwile eka sekele ya 2008/09 Pulani yo simeka Rimba ra Nhlangano ro Pimanyisa Matirhelo ri yisiwile leswaku ri nyikiwa mpfumelelo Phurojeke hi timhaka letikulukumba ta vurhangeri leyi nga kombisiwa hi nkarhi wa Mpimanyiso wa ti HoD yi lulamiseriwile lembe ximali ra 2010/11 naswona yi siviwile hi mpfluxeto wa maendlelo yo pimanyisa ti HoD
Pfuxeta ku simekiwa ka mintoloveti so ya swikumiwa swa vanhu hikwalaho ka ntshovelo wa swiviko swa ndzavisiso na swibumabu melo	Hofisi ya Phuresidente Tindzawulo ta mfumo Akhademiya Minhlangano leyi nga riki ya mfumo Tihuvonkulu ta Swifundzankulu	Xiviko lexi ngana leswi nga kumiwa na swibumabumelo swi hetisisiwa	Xiviko hi Mpimanyiso wa Mfumo wa Mafambiselo ya Swikumiwa swa Vanhu eka Mfumo swi hetisisiwile Xiviko eka ku Pimanyisa Ntshikelelo wa Pholisi na Mafambelo/Maendlelo eka Livhi ya nkarhi wo leha ya mavabyi na Phenxeni ya Mavabyi (PILIR) eka ku cinca ka Livhi ya Mavabyi eka Mfumo swi hlengeletiwile
Mpimanyis o wa tindzawulo ehenhla ka mikhuva	Tindzawulo ta mfumo Palamente ya Huvo Tipalamente ta Swifundzhankulu Migingiriko ya mfumo	Swiviko leswi ngana leswi nga kumiwa na swibumabumelo swi hetisisiwile.	Swiviko swa Makumenharhu swa tindzawulo swa M&E leswi nga langutisisana na ku va tindzawulo ti landzelela mikhuva ya Vumbiwa na milawu ya mafambiselo ya

Vukorhokeri lebyikulukumba	Tikhasimende	Mpimo wa sweswi	Mfikelelo wa xiviri ehenhla ka mimpimo
leyi nga longoloxiwa eka xiyenge xa 195 xa Vumbiwa	(tiakhademiki, tinhlangeletano ta minhlangano ya vaaki va ndhawu		mfumo swi hetisisiwile Swiviko swa vuntsevu leswi hlanganisiweke swa Mfumo swi hetisisiwile
Mpimanyiso wa Xiyimo xa Mfumo	Tindzawulo ta Mfumo Huvonkulu Palamente Tipalamente Swifundzhankulu Migingiriko ya Mfumo	Xiviko lexi ngana leswi nga kumiwa na swibumabumelo xi hetisisiwa	Xiviko xa 2010 xa SOPS ehansi ka mungo wa:Nhlanganiso, kondletelo na Vunyiki bya Vukorhokeri bya Mfumo lebyi Pfunaka swi hlengeletiwile
Mpimanyiso wa minongono ko leyi nga humelela ya mfumo leyi nga kombisiwa	Tindzawulo ta mfumo Tihuvo Palamente Tipalamente Swifundzhankulu Migingiriko ya mfumo	Swiviko leswi ngana leswi nga kumiwa na swibumabumelo swi hetisisiwa	Xiviko eka Mpimanyiso wa Nhlanganiso na Nkondletelo eka Nongonoko lowu tiyiselekaka wo Hluvukisa Matiko xikaya swi hetisisiwile N'wanguano hi Tipulani to Hunguta Vusweti na ku Nghenelela swi fambisiwile na vakhumbheki. Xiviko hi timhaka ta min'wanguano xi humesiwile. Xiviko hi Mpimanyiso wa Mpfuxeto wa le Xikarhi ka Lembe wa Nongonoko lowu nga Ndlamuxiwa wa Mitirho ya Mfumo xi hetisisiwile
Mpimanyiso wa vunyiki bya vukorhokeri	Tindzawulo ta mfumo Tihuvo Tikomiti ta Xiphotifoliyo Tipalamente Swifundzhankulu Akhademiya Minhlangano leyi nga riki ya mfumo	Swiviko leswi ngana leswi nga kumiwa na swibumabumelo swi hetisisiwa	Swikambelo swi fambisiwile eka tikliniki ta swa rihanyu leti nga hlawuriwa naswona swiviko swi hetisisiwile Xiviko hi Mpimanyiso wa ku Pfuna ka Tisenthara ta Thusong eka Vunyiki bya Vukorhokeri lebyi nga Hlanganisiwa swi hetisisiwile Xiviko eka Mbalango wa Ntshamiseko wa Vaakatiko hi Vunyiki bya Mfumo xi yisiwile eka PSC ku va xi nyikiwa mpfumelelo.
Magoza laya nga ringanyetiwa ku tiyisisa matirhelo laya pfunaka na vuswikoti eka Mfumo	Tindzawulo ta mfumo Tihuvonkulu Tikomiti ta Xiphotifoliyo Tipalamente Swifundzhankulu Akhademiya Minhlangano leyi nga riki ya mfumo	Xiviko lexi ngana leswi nga kumiwa na swibumabumelo xi hetisisiwile	Xivumbeko xa makungu yo Tumbuluxa Swiletelo swa ku Nghenisa xandla ka Vanhu swi hetisisiwile Swivilelo swa 131 leswi kumiweke hi ku landza Milawu ya Swivilelo swi hetisisiwile/pfariwile. Leswi nga vanga leswaku ku fambisiwa ndzavisiso hi xitalo. Mindzavisiso hi xitalo yo yisa emahlweni na swivilelo swa 53 leswi kumiweke hi ku landza Milawu ya Swivilelo aswiri eku fambeni Swivilelo swa 171 leswi nga mayelana na vunyiki bya vukorhokeri swi kumiwile hikwalaho ka NACH hi nkarhi wo vika.Milandzu ya 332 yi hetisisiwile

Vukorhokeri lebyikulukumba	Tikhasimende	Mpimo wa sweswi	Mfikelelo wa xiviri ehenhla ka mimpimo
			<p>leyi katsaka milandzu leyi nga yisiwa emahlweni ku suka eka malembe ximali laya hundzeke</p> <p>90% wa hinkwaswo ku nga NACH na mindzavisiso ya Milawu ya Swivilelo, laha matsalwa hinkwawo ya nga kumiwa, swi hetisisiwile ku nga se hela tin'hweti ta 3</p> <p>Ntlhontlho wo cinca eka Swivilelo leswi nga vekiwa na PSC hi nkarhi wa Lembe Ximali ra 2008/2009 swi hetisisiwile. Xiviko hi Mpimanyiso wa Mintolovetiso ya Mafambiselo yo Phakela eka Makumele ya Nhundzu na Vukorhokeri eka Tindzawulo leti nga hlaluriwa ku langutisaniwile na tihakelo hi ku angarhela eka vuandlalo bya R200 000.00 swi hetisisiwile.</p> <p>Xiviko hi Nkatsakanyo wa Matikhomelo yo ka ya nga ri kahle eka swa Timali xa Lembe Ximali ra 2008/2009 xi yisiwile eka PSC ku va xi nyikiwa mpfumelelo</p>
Tumbuluxa ndhavuko wa mahanyelo ya xiphurofexi ni eka Mfumo	Huvonkulu Tindzawulo ta Mfumo Tipalamende Swifundzankulu Vamangali	<p>Nyika nseketelo wa vumatsalani wa xiphurofexini eka Foramu ya Rixaka yo Lwa na Vukungundzwana Fambisa ku tala ka ku landzelela eka Rimba ro Paluxa Timali (FDF) hi swirho swa SMS Mafambiselo ya Riqingho ro Lwa na Manyala</p> <p>Ku rhurhela tiwekixopo hi ndlela yo humelela na xiviko hi timhaka</p> <p>Pfuxeta Khodi ya Matikhomele na Gazete eka Swinawana swa Mfumo</p> <p>Milemukiso leyi nga tumbuluxiwa eka mintolovelo ya xiphurofexini na ku Lwa na Vukungundzwana</p>	<p>Vukorhokeri bya vumatsalani byi nyikiwile eka NACF. Mune wa Tikomiti to Simeka ta NACF tinhlengeletano timbirhi ta EXCO na yin'we ya NACF ti khomiwile</p> <p>Mpimo wo landzelela swilaveko wa 81% wu fikeleriwile ku suka eka tindzawulo hi mayelana na FDF</p> <p>Hi ku landza NACH, milandzu ya 1 340 ya vukungundzwana yi hundziseriwile hi ku landza swilaveko leswi ku nga twananiwa swona eka tindzawulo</p> <p>Tiwekoxopo timbirhi ti khomiwile na mafambiselo ya swifundzankulu eka mafambiselo ya NACF</p> <p>Tiwekixopo tinharhu ti khomiwile ku tlakusa Khodi ya Matikhomele</p> <p>Nhlengeletano hi ku tlakusa mintolovelo ya xiphurofexini eka Mfumo yi khomiwile na minchumu yo tlakusa ku Lwa na Vukungundzwana yi hangalasiwile hi nkarhi wa nhlengeletano</p>
Mafambiselo laya twalaka ya	Vakhomixinara Vatrhi va OPSC Vaphakeri va Vukorhokeri	Ku kambisisa tirhiselo ra mali na tirhiselo ra mpimanyeto eka	PSC yi kumile xiviko xo odita lexi nga ringanelangiku lexi ngana ndzimana ya "timhaka tin'wana"

Vukorhok eri lebyikuluk umba	Tikhasimende	Mpimo wa sweswi	Mfikelelo wa xiviri ehenhla ka mimpimo
swa Timali	Mukamba-Tinkota Nkwama wa Tiko Tinzawulo ta Mfumo	mphakelo wa mpimanyeto	Tinhlengeletano ta Khumen'we ta Komiti ya Mpimanyeto ti khomiwile ku kanela hi mpimanyeto na timhaka leti yelanaka na tirhiselo ra mali
Nyika nseketelo wa vuhlangani si na mahungu hi exikarhi ka swin'wana, xavisa ntirho wa PSC hikwalaho ka mapfumba ya mediya na minkombiso; na ku andlala na ku hangalasa swiviko leswi nga kandziyisw a	Vakhomixina Vatirhi va OPSC	Migingiriko ya mediya eka swiviko swa PSC leswi nga hlawuriwa swi hangalasiwa yi khomiwile Ku andlala na ku hangalasa nkarhi na nkarhi swiviko swa PSC	Nhlamuselo yo koma ya mediya yi khomiwile naswona nkandziyiso wa mediya eka swiviko leswi nga hlawuriwa swa PSC leswi nga hangalasiwa swi humesiwile eka swirho swa mediya Swiviko swa PSC swi tthele swi andlariwa ePalamende na Tiplamende ta Swifundzankulu hi nkarhi na nkarhi hi ku landza Xiyenge xa (4) (e) xa Vumbiwa, 1996. Swiviko swi tthele swi vekiwa eka webusayiti ya (www.psc.gov.za) ku va swi fikeleriwa hi vanhu
Fambisa, hlayisa na ku tiyisisa ku tirhisiwa hi ndlela leyi pfunaka eka switirhisiwa hinkwaswo swa IT, maendlelo na vukorhokeri	Vakhomixina Vatirhi va OPSC	Matirhelo ya IT ya fambisiwa hi ku landza tipholisi ta IT na mintolovetiso yo antswa	Maendlelo ya nhlengeleto wa switiviwa swa xielekitroniki ya mafambiselo ya Rimba ra Mpaluxo wa Mali na "myDG.gov blog, leswi ku nga pulatifomo ya inthanete ya swirho swa vatirhi ku nyika mavonelo eka DG, leswi nga kongomisiwa eka ku pfuna OPSC leswaku yi antswisa eka vukorhokeri bya yona, ya tumbuluxiwile na ku simekiwa Thekinoloji ya SMS ku tsundzuxa ti HoDs ku fayila ti PAs ta vona na PSC yi simekiwile
Ku thola na ku hlayisa vatirhi lava ngana vuswikoti ku tiyisisa vunyiki bya vukorhokeri eka OPSC	Ku thola Vadyivandzhaka/vathoriwa Vafambisi va Minongonoko	Ku lava vanhu no hlawula swi endlwile hi ku landza pholisi yo lava vanhu no hlawula	Xiviko xa Makungu yo Simeka Swikumiwa swa Vanhu xa lembe ximali ra 2009/10 lexi humaka eka Pulani ya Swikumiwa swa Vanhu lexi angarhelaka nkarhi wa 2008-2012 xi hlengetiwile na ku yisiwa eka Ndzawulo ya Vutirhelamfumo na Vulawuri Swivandla swa mitirho swi tatiwile hi nkarhi na nkarhi handle ka ku khomeleta ku tatiwa ka swivandla swin'wana swa mitirho hi nkarhi wa kotara ya vunharhu ya lembe ximali ra 2009/10 hikwalaho ka ku kayivela ka mpimanyeto

Vukorhokeri lebyikuluk umba	Tikhasimende	Mpimo wa sweswi	Mfikelelo wa xiviri ehenhla ka mimpimo
			Ku sukela 31 Nyenyankulu 2010, vaxisati va endlile 41% (16) wa nhlayo hinkwayo ya vতিরhi ya Vukorhokeri bya Vafambisi va Xiyimo xa le Henhla(SMS) naswona nhlayo hinkwayo ya vaxisati yi endlile 55% (127) wa vতিরhi hinkwavo. PSC sweswi yi thobile vanhu va ntlhanu lava ngana vutsoniwa. Leswi swi yisa eka 22% wa nhlayo hinkwayo ya vতিরhi, leswi swi hundzaka nkongomiso wa rixaka wa 2% hi 0.2%.

5. XIKONGOMELO XA LESWAKU HI NGA ANTSWISA NJHANI VUKORHOKERI BYA HINA

Ku endlela ku antswisa vukorhokeri bya yona nkarhi na nkarhi, PSC yi pfuxeta SDIP ya yona lembe na lembe tanihi leswi swi laviwaka hi Swinawana swa Mfumo. Hi ku landza Swinawana swa Timali, Muofisiri wa Vutihlamuleri wa vandla u laveka ku lulamisa pulani ya tindlela ya nkarhi wa le Xikarhi wa Rimba ra Matirhiselo ya mali. Pulani ya Tindlela ya PCS ya le Xikarhi yi letela ntirho wa PCS na ku tirha tanihi masungulo ya mpimanyiso wa matirhelo ya yona hi vakhumbheki hi nkarhi wa MTEF. MTSP ya nkarhi wa 2010/11 – 2012/13 yi katsa tiphurojeke leti PCS yi kunguhataka ku ti sungula eka nkarhi lowu taka.

Tikhopi ta SDIP ta nkarhi wa lembe ximali wa 2010/11 na MTSP ya nkarhi wa 2010/11 – 2012/13 ta kumeka hi xikombelo ku suka eka Mulawurinkulu: Vuhlanganisi na Vukorhokeri bya Mahungu, Nkul. Humphrey Ramafoko. Vuxokoxoko bya yena bya vutihlanganisi i: Riq: (012) 352 1196, Imeyili: humphreyr@opsc.gov.za. Matsalwa hinkwawo ya tlhela ya kumeka eka webusayiti ya PSC, www.psc.gov.za

6. NHLANGANO NA VATIRHI

Eka vতিরhi lava nga tumbuluxiwa va 248, ku katsa na Vakhomixinara. Nhlayo ya tiposo ta 231 ti tatiwile. Nxaxamelo wa vতিরhi ku ya hi tindhawu hi lowu landzelaka:

Ndhawu	Nhlayo ya vতিরhi
Hofisi ya Xifundzha xa Kapa Vuxa - King William's Town	7
Hofosi ya Xifundzha xa Free State - Bloemfontein	7
Hofisi ya Xifundzha xa Gauteng - Johannesburg	7
Nhloko ya Hofisi - Pretoria	169
Hofisi ya Xifundzha xa KwaZulu-Natal - Pietermaritzburg	6
Hofisi ya Xifundzha xa Limpopo - Polokwane	7
Hofisi ya Xifundzha xa Mpumalanga - Nelspruit	7
Hofisi ya Xifundzha xa Kapa N'walungu - Kimberley	7

Ndhawu	Nhlayo ya vatirhi
Hofisi ya Xifundzha xa N'walungu Vupeladyambu - Mmabatho	6
Hofisi ya Palamente - Kapa	2
Hofisi ya Xifundzha xa Kapa Vuxa - Kapa	6
TOTAL	231

Laha hansi i nxaxamelo wa nhlayo ya vatirhi hi rimbewu na rixaka(ku katsa vatirhi lava ngana vutsoniwa) eka xin'we xa swiyenge swa mitirho leswi landzelaka:

Swiyenge swa ntirho	Vaxinuna				Vaxisati				Nhlayo
	Vantima	Makhaladi	Maindiya	Valungu	Vantima	Makhaladi	Maindiya	Valungu	
Vafambisi va xiyimo xa le henhla	24	2	2	2	13	2	1	4	50
Vafambisi va le xikarhi	29	3	0	7	32	2	2	5	80
Vafambisi/Vam abalana	16	0	0	1	28	1	2	3	51
Vatirhi va mitirho na va seleni, Va nkarhi hinkwawo	16	1	0	0	27	5	0	0	49
Mitirho yo olova	1	0	0	0	0	0	0	0	1
NTSENGO	86	6	2	10	100	10	5	12	231
Vatirhi lava ngana vutsoniwa	1	0	0	1	2	1	0	0	5

Mahungu yo ngetelela

Van'wana va swirho swa PSC swa vatirhi va tiva tindzimi timbirhi kumbe ku tlula eka khumen'we wa tindzimi ta ximfumo ta Afrika Dzonga, i.e Xibunu, Xinghezi, IsiNdebele, IsiSwati, IsiXhosa, IsiZulu, Sepedi, Sesotho, Setswana, Tshivenda and Xitsonga.

7. MPIMANYETO

Ntsengo wa mpimanyeto wa PSC akuri R 131 841 000 eka lambe ximali ra 2009/10. Laha hansi i nxaxamelo wa leswaku mpimanyeto wu tirhisiwile njhani:

Nchumu	Ntsengo
Nongonoko wa 1: Mafambiselo	R 72 469 000
Nongonoko wa 2: Mintolovetiso ya Vurhangeri na Mafambiselo	R 16 359 000
Nongonoko wa 3: Nkambisiso na Mpimanyiso	R 19 686 000
Nongonoko wa 4: Nhlanganiso na ku Lwa na Manyala	R 23 327 000
Nhlayo ya mpimanyeto eka minogonoko	R 131 841 000
Miholo ya vatirhi	R 87 568 000
Vuleteri	R 412 000

8. VUXOKOXOKO BYA VUTIHLANGANISI

Ku kuma mahungu hi xitalo, u komberiwa ku tihlanganisa na
Man. Bontle Lerumo

Xandla xa Mulawuri-Jenerali: Vukorhokeri bya Vandla

Nomboro ya riqingho: (012) 352 1195

Kherefu: Private Bag X121, Pretoria, 0001

Imeyili: bontlel@opsc.gov.za

Tikhopi ta swiviko swa PSC leswi nga kandziyisiwa swa kumeka eka Nhloko ya Hofisi ya PSC na Tihofisi ta Swifundza. Swiviko swi tlhela swi kumeka eka webusayiti ya PSC, www.psc.gov.za.

9. HI KUMEKA KWIHI

NHLOKO YA HOFISI

Mutshamaxitulu: Dok. Ralph Mgijima

Mulawuri-Jenerali: Mr Mashwahle Diphofa 21st Floor

Commission House

Corner Hamilton & Ziervogel Streets

PRETORIA

0083

Riq: (012) 328 7690

Fekisi: (012) 325 8382

HOFISI YA PALAMENTE

Sanlam Golden Acre Building

Adderley Street

CAPE TOWN

8001

Riq: (021) 418 4940

Fekisi: (021) 418 5040

TIHOFISI TA SWIFUNDZHA

Xifundzhankulu xa Kapa Vuxa

Mukhomixinara: Nkul. S Mafanya

Mulawuri wa Xifundzha: Nkul. LB Mgengo

91 Alexander Road

KING WILLIAM'S TOWN

5601

Riq: (043) 643 4704

Fekisi: (043) 642 1371

Xifundzhankulu xa Gauteng

Mukhomixinara: Dr RR Mgijima

Mulawuri wa Xifundzha: Nkul. TJ Matlhare

Ten Sixty-Six Building

16th Floor, 35 Pritchard Street

JOHANNESBURG

2001

Riq: (011) 833 5721

Fekisi: (011) 834 1200

Xifundzhankulu xa Free State

Mukhomixinara: Nkul. P Helepi

Regional Director: Ms MS Santho

62 Fedsure Building

3rd Floor, St Andrews Street

Xifundzhankulu xa Kapa- Vuxa

Mukhomixinara: Xi pfulekile

Mulawuri wa Xifundzha: Ms C Julie

Sanlam Golden Acre Building

21st Floor, Adderley Street

BLOEMFONTEIN

9301

Riq: (051) 448 8696

Fekisi: (051) 448 4135

Xifundzhankulu xa N'walungu Vupeladyambu

Mukhomixinara: Xi pfulekile

Mulawuri wa xifundzha: Ms KG Seabelo

Mmabatho Post Office Building

Ground Floor, University Drive

MMABATHO

2735

Riq: (018) 384 1000

Fekisi: (018) 384 1012

Xifundzhankulu xa Mpumalanga

Mukhomixinara: Nkul. DS Mkhwanazi

Mulawuri wa Xifundzha: Nkul. SW Mnisi

19 Russel Street

NELSPRUIT

1200

Riq: (013) 755 4070

Fekisi: (013) 752 5814

Xifundzhankulu xa Kapa N'walungu

Mukhomixinara: Nkul. K Mathews

Mulawuri wa Xifundzha: Nkul. J Malan

1st Floor, Woolworths Building

Corner Lennox & Chapel Streets

KIMBERLEY

8300

Riq: (053) 832 6222

Fekisi: (053) 832 6225

CAPE TOWN

8000

Riq: (021) 421 3980

Fekisi (021) 421 4060

Xifundzhankulu xa Limpopo

Mukhomixinara: Xivandla xi pfulekile

Mulawuri wa xifundzha: Mr MM Chale

Kirk Patrick Building

40 Schoeman Street

POLOKWANE

0701

Riq: (015) 291 4783

Fekisi: (015) 291 4683

Xifundzhankulu xa KwaZulu-Natal

Xandla xa Mutshamaxitulu na

Mukhomixinara:

Ms Phelele Tengeneni

Mulawuri wa Xifundzha: Nkul.

Bongani Khonjwayo

262 Brasford House

Corner Langalibalele & Chief Albert

Luthuli Streets

PIETERMARITZBURG

3201

Riq: (033) 345 9998

Fekisi: (033) 345 8505